Dr. VIOREL MARCU
Conferențiar universitar

DREPT INSTITUȚIONAL COMUNITAR

Ediția a II-a
revăzută şi adăugită

LUMINA LEX
2001

III 160741 d2

Dr. VIOREL MARCU

Conferențiar universitar

DREPT INSTITUȚIONAL COMUNITAR

Ediția a II-a
revăzută și adăugită

217572

UNIVERSITATEA
„DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECA 1

C-217572T

LUMINA LEX
2001

CUPRINS

CAPITOLUL I 19
ISTORICUL CONSTITUIRII COMUNITĂŢILOR EUROPENE ŞI EVOLUŢIA ACESTORA 19
1. Istoricul constituirii comunităţilor europene 19
1.1. Premisele ideilor de unitate europeană 19
1.2. Unitatea europeană în perioada interbelică 21
1.3. Integrarea europeană după cel de-al doilea război mondial 23
1.4. Înfiinţarea Comunităţilor europene 26
1.4.1. Premisele înfiinţării Comunităţilor europene 26
1.4.2. Crearea Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului 28
1.4.3. Crearea Comunităţii Economice Europene şi a Comunităţii Europene a Energiei Atomice 29
2. Evoluţia comunităţilor europene 30
2.1. Creşterea numărului statelor membre ale comunităţilor 31
2.2. Perfecţionarea instituţională 33
2.3. Tratatul de fuziune da la Bruxelles 36
2.4. Actul Unic European 37
3. Crearea Uniunii Europene şi evoluţia acesteia 39
3.1. Adoptarea Tratatului de la Maastricht 39
3.2. Ratificarea şi intrarea în vigoare a tratatului 40
3.3. Structura Tratatului 41
3.4. Evoluţia Uniunii Europene după intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht 42
3.5. Tratatul de la Amsterdam 43
3.6. Agenda 2000 45
3.7. Reuniunea de la Nisa 46
CAPITOLUL II 48
SISTEMUL INSTITUŢIONAL AL COMUNITĂŢILOR EUROPENE 48
1. Aspecte generale 48
2. Principiile care guvernează activitatea instituţiilor comunitate 49
2.1. Principiul autonomiei instituţiilor comunitare 49
2.2. Principiul competenţelor de atribuire 50
2.3. Principiul echilibrului instituţional 50

[illegible] 51
[illegible] 52
[illegible] 52
[illegible] al şefilor de state sau guverne 53
[illegible] 53
[illegible] *de state sau guverne până la Actul Unic European* 53
[illegible] *Consiliului European al şefilor de state sau guverne* 55
[illegible] 56
[illegible] *Consiliului European* 57
[illegible] *a Consiliului European* 57
Consiliul Miniştrilor (Consiliul Uniunii Europene) 59
Constituirea Consiliului Miniştrilor 59
Atribuţiile Consiliului Miniştrilor 60
Funcţionarea Consiliului 60
Organele auxiliare 61
4.3.4.1. Secretariatul general 61
4.3.4.2. Comitetul Reprezentanţilor Permanenţi (COREPER) 61
4.3.4.3. Grupurile de experţi 62
4.3.4.4. Comitetul special pentru agriculturã 62
4.3.4.5. Comitetul monetar 62
4.3.4.6. Comitetul pentru vize 62
4.3.4.7. Comitetul economic şi social 62
4.3.4.8. Comitetul regiunilor 62
Deciziile Consiliului 63
4.3.5.1. Compromisul de la Ioannina 64
4.3.5.2. Prevederile Tratatului de la Amsterdam 64
4.3.5.3. Negocierile de la Nisa 65
5. Comisia 66
5.1. Componenţã 66
5.2. Desemnarea Comisiei 67
5.3. Statutul Comisarilor 68
5.3.1. Încetarea mandatului 68
5.4. Funcţionarea Comisiei 69
5.5. Atribuţiile Comisiei 69
5.6. Repartizarea atribuţiilor 70
5.7. Funcţia publicã comunitarã 71
5.7.1. Caracteristici 71
5.7.2. Naţionalitatea funcţionarilor 72
5.7.3. Statutul funcţionarilor 72
5.7.4. Privilegii şi imunitãţi 73
6. Parlamentul European 73
6.1. Denumire 73
6.2. Componenţa Parlamentului European 74

6.3. Procedura de alegere 75
6.4. Statutul parlamentarilor 76
6.5. Organizare şi funcţionare 78
6.5.1. Biroul 78
6.5.2. Biroul lărgit 79
6.5.3.Comisiile 79
6.5.4. Grupurile parlamentare 79
6.5.5. Mediatorul 80
6.6. Atribuţiile Parlamentului 81
6.7. Desfăşurarea dezbaterilor şi luarea deciziilor 83
6.8. Colaborarea cu parlamentele naţionale 83
7. Curtea de Justiţie 84
7.1. Instituire 84
7.2. Compunerea Curţii 84
7.3. Numirea şi statutul judecătorilor 85
7.4. Avocaţii generali 86
7.5. Organizarea Curţii de Justiţie 87
7.6. Competenţa Curţii de Justiţie 87
7.7. Funcţionarea Curţii de Justiţie 89
7.8. Procedura în faţa Curţii de Justiţie 89
7.8.1.Reprezentarea părţilor 90
7.8.2. Limba utilizată în faţa Curţii 90
7.8.3. Cheltuielile de procedură 91
7.8.4. Deciziile Curţii 91
8. Tribunalul de Primă Instanţă 92
8.1. Procesul de instituire 92
8.2. Compunere şi statutul judecătorilor 93
8.3. Competenţele Tribunalului 93
8.4. Funcţionarea Tribunalului 94
8.5. Procedura în faţa Tribunalului de Primă Instanţă 95
9. Curtea de Conturi 96
9.1. Instituire 96
9.2. Compunere şi statut 96
9.3. Atribuţii şi funcţionare 97
10. Organele auxiliare 98
10.1. Organe reprezentative 98
10.1.1. Comitetul consultativ al C.E.C.O. 98
10.1.2. Comitetul Economic şi Social 98
10.1.3. Comitetul regiunilor 99
10.2. Organe tehnice (monetare) 100
10.2.1. Organe tranzitorii 101
10.2.2. Organe cu caracter definitiv 102
10.2.2.1. Sistemul European al Băncilor Centrale 102

[illegible] Bancă Centrală Europeană (B.C.E.) 102
[illegible] Bancă Europeană de Investiţii 104
CAPITOLUL II 105
[illegible] DREPTULUI COMUNITAR 105
1. [illegible] generale 105
1.1. Obiectul şi definiţia dreptului comunitar 105
1.2. Clasificarea izvoarelor dreptului comunitar 106
2. Izvoarele principale (originare) 106
2.1. Tratatele de constituire a Comunităţilor Europene 107
2.2. Tratatele şi acordurile de modificare 107
2.3. Acordurile de aderare 107
2.4. Convenţiile şi protocoalele anexă 107
2.5. Actele comunitare supuse aprobării statelor membre 108
3. Dreptul derivat 108
3.1. Regimul juridic general al actelor din categoria surselor dreptului derivat 109
3.2. Regimul juridic al regulamentelor 110
3.3. Regimul juridic al directivelor 110
3.4. Regimul juridic al deciziilor 111
3.5. Avizele şi recomandările 112
4. Principiile generale de drept 113
4.1. Consideraţii generale 113
4.2. Principiile clasice ale dreptului 114
4.3. Principiile generale comune dreptului statelor membre 114
4.4. Principiile privind natura Comunităţilor 114
4.5. Principiul respectării drepturilor fundamentale ale omului 115
5. Ierarhia normelor comunitare 115
5.1. Tratatele constitutive 116
5.2. Principiile generale 116
5.3. Acordurile internaţionale 116
5.3.1. Acordurile încheiate de către statele membre 116
5.3.2. Acordurile încheiate de către Comunităţi cu terţe state 117
5.4. Dreptul derivat 118
CAPITOLUL IV 119
INTEGRAREA DREPTULUI COMUNITAR ÎN ORDINEA JURIDICĂ INTERNĂ 119
1. Aspecte generale 119
2. Principiul aplicabilităţii directe 119
2.1. Diferenţierea normelor 120
2.1.1. Efectul direct necondiţionat şi complet 121
2.1.2. Efectul direct condiţionat şi complet 121

2.1.2.1.Tratatele constitutive 121
2.1.2.2.Acordurile internaţionale 122
2.1.3. Efectul direct condiţionat şi restrâns 123
2.2. Consecinţele aplicării principiului efectului direct 124
3. Primordialitatea dreptului comunitar 125
3.1. Instituirea principiului 125
3.2. Fundamentarea principiului 126
3.3. Domeniul de aplicare 126
CAPITOLUL V 128
CARACTERISTICILE JURIDICE FUNDAMENTALE ALE COMUNITĂŢILOR EUROPENE 128
1. Organizaţii internaţionale create prin tratate 128
1.1. Fundamentele juridice ale Comunităţilor 128
1.2. Specificitatea comunităţilor faţă de organizaţiile internaţionale clasice 129
1.3. Specificitatea comunităţilor europene faţă de alte organizaţii economice regionale 130
1.4. Procedura de modificare a tratatelor 131
1.4.1. Procedura generală prevăzută de art. N 131
1.5. Aderarea la comunităţi 132
1.5.1. Condiţiile cerute pentru aderare 133
1.5.2. Procedura de aderare 134
1.5.2.1.Strategia preaderării 134
1.5.2.1.1. Acordurile de asociere cu ţările central şi est europene 135
1.5.2.1.2. Acquis-ul comunitar 136
1.5.2.2. Faza „comunitară" 137
1.5.2.3. Faza „cu caracter internaţional" 138
1.5.3. Natura juridică a acordului de aderare 138
1.6. Încetarea calităţii de membru 139
1.6.1. Retragerea voluntară 139
1.6.2. Excluderea 140
1.7. Asocierea Comunităţilor cu alte state neeuropene 140
1.8. Statutul internaţional al Comunităţilor 141
1.8.1. Personalitatea juridică internaţională 141
1.8.2. Reprezentarea Comunităţilor în relaţiile internaţionale 142
1.8.3. Recunoaşterea 143
2. Structura instituţională proprie 143
2.1. Generalităţi 143
2.2. Primele acţiuni în direcţia unităţii Comunităţilor 144
2.3. Alte momente importante în scopul realizării unităţii şi perfecţionării comunităţilor europene 145
2.3.1. Tratatul de fuziune de la Bruxelles 145
2.3.2. Actul Unic European 145

[illegible] 145
[illegible] 147
[illegible] 148
COMUNITĂŢILOR EUROPENE ŞI DOMENIILE DE [illegible] 148
1. Principii generale privind competenţele 148
1.1. Instituirea principiilor 148
1.2. Coexistenţa competenţelor comunitare cu cele ale statelor membre 149
1.3. Principiul specializării 150
1.4. Principiul subsidiarităţii 152
1.4.1. Respectarea principiului subsidiarităţii în activitatea instituţiilor comunitare 153
1.5. Principiul proporţionalităţii 154
1.6. Aspecte noi prevăzute în Protocolul anexă la Tratatul de la Amsterdam privind principiile subsidiarităţii şi proporţionalităţii 155
2. Câmpul de aplicare al competenţelor comunitare 156
2.1. Competenţa teritorială 156
2.2. Competenţa personală 156
2.2.1. Cetăţenia europeană 156
3. Domeniile de acţiune ale Comunităţilor şi Uniunii Europene 159
3.1. Realizarea pieţei interne 159
3.2. Politicile comune 160
3.2.1. Politica comercială 160
3.2.2. Politica agricolă şi în domeniul pescuitului 160
3.2.3. Politica în domeniul transporturilor 160
3.2.4. Politica economică şi monetară 160
3.2.4.1. Moneda unică europeană 161
3.2.4.2. Avantajele introducerii monedei unice europene 163
4. Politica socială (Spaţiul social european) 164
5. Politica în domeniul concurenţei 165
6. Politica în domeniul mediului înconjurător 165
7. Politica privind circulaţia persoanelor străine în interiorul Comunităţilor 166
8. Alte domenii de competenţă comunitară 166
9. Cooperarea intensificată 166
10. Politicile de bază ale Uniunii Europene 167
10.1. Politica externă şi de securitate comună 167
10.2. Cooperarea în domeniul justiţiei şi afacerilor interne (J.A.I.) 170
10.2.1. Aspecte generale 170
10.2.2. Problema prevenirii şi combaterii criminalităţii internaţionale în cadrul Uniunii Europene. Spaţiul Schengen 171

10.2.3. Prevederile Tratatului de la Amsterdam privind acquis-ul Schengen 173
10.2.4. EUROPOL 174
CAPITOLUL VII 176
REPARTIZAREA PUTERILOR ÎN CADRUL COMUNITĂŢILOR EUROPENE 176
1. Consideraţii generale 176
2. Funcţia normativă 176
2.1. Funcţia constituantă 177
2.2. Funcţia legislativă 177
2.2.1. Iniţiativa legislativă 177
2.2.2. Adoptarea actelor normative 178 178
2.2.3. Rolul Parlamentului în procesul legislativ 178
2.2.3.1. Consultarea Parlamentului 179
2.2.3.2. Cooperarea 179
2.2.3.3. Codecizia 180
2.2.3.4. Avizul conform 182
2.2.3.5. Absenţa intervenţiei Parlamentului 183
2.3. Rolul B.C.E. în procesul legislativ 183
3. Funcţia executivă 183
3.1. Rolul Comisiei 184
3.1.1. Competenţele Comisiei decurgând din tratatele comunitare 184
3.1.2. Execuţia bugetară 184
3.1.3. Delegarea de către Consiliu în vederea exercitării puterii de decizie şi de reglementare 185
3.1.3.1. Controlul delegării 186
3.1.3.2. Modalitatea exercitării puterilor delegate Comisiei 186
3.2. Rolul Consiliului 187
3.3. Rolul organelor monetare 187
4. Funcţia bugetară 187
4.1. Bugetul Comunităţilor europene 187
4.2. Adoptarea bugetului 188
4.2.1. Faza pregătitoare 189
4.2.2. Discutarea şi adoptarea 189
4.2.3. Execuţia bugetului şi controlului 190
5. Funcţia de control 190
5.1. Controlul exercitat de către Parlament 190
5.1.1. Petiţiile 191
5.1.2. Interpelările 191
5.1.2.1. Interpelările scrise 191
5.1.2.2. Interpelările orale fără dezbateri 192
5.1.2.3. Interpelările orale cu dezbateri 192
5.1.3. Mediatorul 192
5.1.4. Controlul execuţiei bugetului de către Parlament 192
5.1.5. Puterea de sancţionare a Parlamentului 193

5.2. Controlul exercitat de către Comisie 193
5.3. Controlul exercitat de Curtea de Conturi 194
5.4. Controlul exercitat de către B.C.E. 194
5.5. Alte modalităţi de control 195
CAPITOLUL VIII 196
CONTROLUL JURISDICŢIONAL 196
1. Aspecte generale 196
2. Judecata în faţa Tribunalului de Primă Instanţă şi recursul la Curtea de Justiţie 197
2.1. Judecata în faţa Tribunalului 197
2.2. Recursul împotriva hotărârii Tribunalului 198
2.2.1. Hotărârile care pot fi atacate cu recurs 198
2.2.2. Persoanele care pot face recurs 198
2.2.3. Motivele recursului 198
2.2.4. Judecarea recursului 199
2.2.5. Efectele recursului 199
3. Cooperarea judiciară între instanţele naţionale şi Curtea de Justiţie. Recursul prejudiciar 199
3.1. Generalităţi 199
3.2. Baza juridică a recursului prejudiciar 200
3.3. Instanţele competente să sesizeze Curtea 200
3.4. "Facultatea" şi "obligaţia" sesizării 201
3.5. Obiectul recursului prejudiciar 202
3.6. Momentul solicitării 202
3.7. Formularea chestiunilor 203
3.8. Admisibilitatea recursului 203
3.9. Caracteristicile procedurii 203
3.10. Efectul hotărârilor Curţii 204
4. Recursurile în faţa Curţii de Justiţie a Comunităţilor europene 206
4.1. Recursul în anulare 206
4.1.1. Noţiune şi reglementare în tratate 206
4.1.2. Condiţiile de admisibilitate a recursului în anulare 206
4.1.2.1. Condiţii privind natura actului atacat 206
4.1.2.2. Condiţii privind reclamantul 208
4.1.3. Termenul de recurs 210
4.1.4. Motivele de anulare 210
4.1.4.1. Incompetenţa 210
4.1.4.2. Încălcarea formelor substanţiale 210
4.1.4.3. Încălcarea tratatului şi a altor norme juridice de aplicare a acestuia 211
4.1.4.4. Abuzul de putere 211
4.1.5. Competenţele judecătorului 211

4.1.6. Efectele anulării actului 212
4.1.7. Efectul retroactiv al anulării 212
4.2. Recursul în carenţă 212
4.2.1. Generalităţi 212
4.2.2. Instituţiile care pot fi acuzate 213
4.2.3. Condiţii privind reclamantul 213
4.2.4. Procedura 213
4.2.4.1. Faza prealabilă administrativă 214
4.2.4.2. Faza jurisdicţională 214
4.2.5. Noţiunea de "carenţă" 214
4.2.6. Efectele hotărârii 215
4.3. Recursul în constatarea neîndeplinirii de către state a obligaţiilor decurgând din tratatele constitutive 215
4.3.1. Caracteristici generale 215
4.3.2. Reglementarea în tratate 215
4.3.2.1. Procedura prevăzută în Tratatul C.E.C.O. 216
4.3.2.2. Reglementarea în tratatele C.E. şi C.E.E.A. 216
4.3.2.2.1. Faza administrativă (prejudiciară) 216
4.3.2.2.2. Faza judiciară 217
4.3.3. Noţiunea de "neîndeplinire a obligaţiilor" 218
4.3.4. Efectele hotărârii Curţii 219
4.3.5. Sancţiuni 219
4.3.6. Regimul derogator de la procedura comună 220
4.4. Recursul în responsabilitate 220
4.4.1. Apreciere generală 220
4.4.2. Recursul în responsabilitate extracontractuală 221
4.4.2.1. Reglementarea în tratate a rspunderii extracontractuale 221
4.4.2.2. Condiţiile necesare pentru angajarea responsabilităţii 222
4.4.2.3. Reparaţia prejudiciului 223
4.4.2.4. Aspecte procedurale 223
4.4.3. Răspunderea contractuală 224
4.5. Alte acţiuni şi măsuri judiciare 224
4.5.1. Excepţia de ilegalitate 224
4.5.2. Procedura de urgenţă şi măsurile provizorii 225
TABEL CRONOLOGIC privind constituirea şi evoluţia Comunităţilor europene 226
ACORD EUROPEAN instituind o asociere între România, pe de o parte, Comunităţile Europene şi statele membre ale acestora, pe de altă parte 229
TITLUL I – DIALOG POLITIC 231
TITLUL II – PRINCIPII GENERALE 232
TITLUL III- LIBERA CIRCULAŢIE A MĂRFURILOR 233
CAPITOLUL I – **PRODUSELE INDUSTRIALE** 233
CAPITOLUL II - **AGRICULTURA** 236

CAPITOLUL III – PRODUSE PISCICOLE 238
CAPITOLUL IV – PREVEDERI COMUNE 238
TITLUL IV – CIRCULAŢIA LUCRĂTORILOR, DREPTUL DE STABILIRE, FURNIZAREA DE SERVICII 243
CAPITOLUL I – CIRCULAŢIA LUCRĂTORILOR 243
CAPITOLUL II – DREPTUL DE STABILIRE 245
CAPITOLUL III – FURNIZAREA DE SERVICII INTRE COMUNITATE ŞI ROMÂNIA 251
CAPITOLUL IV – PREVEDERI GENERALE 252
TITLUL V – PLĂŢI, CAPITAL, CONCURENŢĂ ŞI ALTE PREVEDERI CU CARACTER ECONOMIC, ARMONIZAREA LEGISLAŢIEI 253
CAPITOLUL I – PLĂŢI CURENTE ŞI MIŞCAREA CAPITALULUI 253
CAPITOLUL II – CONCURENŢA ŞI ALTE PREVEDERI CU CARACTER ECONOMIC 255
CAPITOLUL III – ARMONIZAREA LEGISLAŢIEI 258
TITLUL VI – COOPERAREA ECONOMICĂ 259
TITLUL VII – COOPERAREA CULTURALĂ 273
TITLUL VIII – COOPERAREA FINANCIARĂ 273
TITLUL IX – PREVEDERI INSTITUŢIONALE, GENERALE ŞI FINALE 275
DECLARAŢIA PARLAMENTULUI ROMÂNIEI privind intrarea în vigoare a Acordului European de Asociere a României la Uniunea Europeană 281
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 283
TABLE DES MATIERES 295